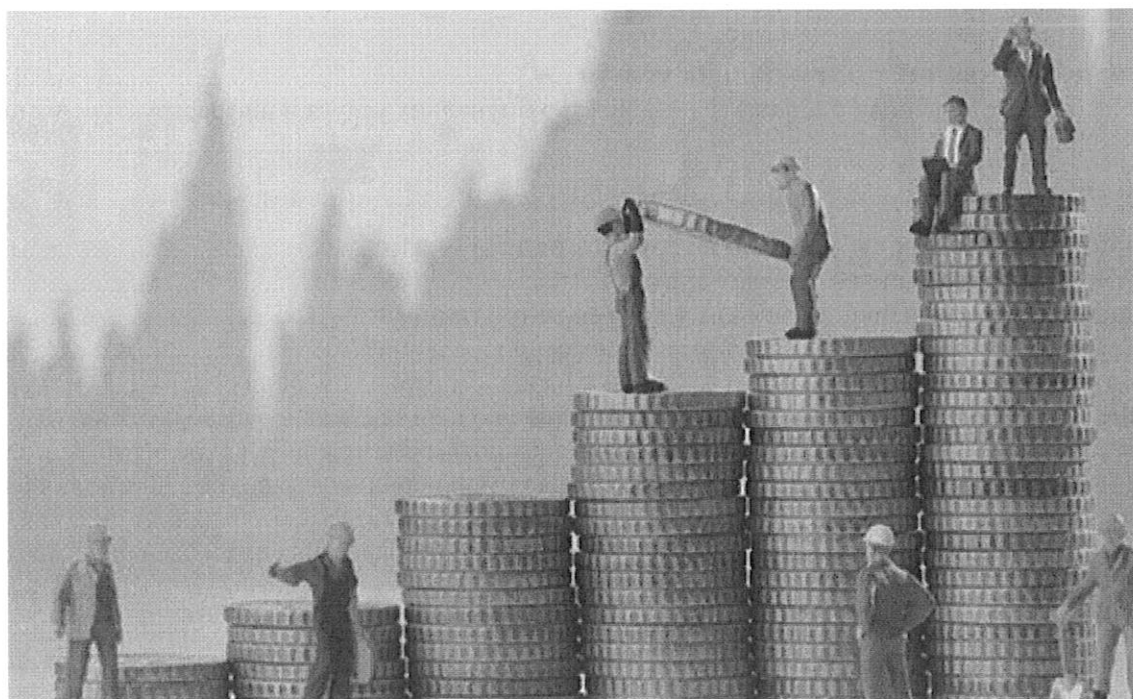

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА НОВИ ГРАД

АНКЕТА

„СТАВОВИ ПРИВРЕДНОГ СЕКТОРА О УСЛОВИМА ПОСЛОВАЊА,
ЗАДОВОЉСТВУ УСЛУГАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ДОСТУПНОСТИ И
КВАЛИТЕТУ КОМУНАЛНИХ УСЛУГА И ПОТРЕБА ЗА РАДНОМ СНАГОМ
ЗА 2022. ГОДИНУ

Нови Град, децембар, 2022. године

САДРЖАЈ:

1. Увод	2
1.1. Сврха истраживања	2
1.2. Методологија.....	2
1.3. Профил анкетираних привредних субјеката	2
2. Услови пословања на локалном нивоу	3
2.1. „Који су по Вама најважнији фактори пословног окружења?“	3
2.2. „Које су по Вашем мишљењу негативне околности за пословање у Новом Граду?“	3
2.3. „Које су по Вашем мишљењу позитивне околности за пословање у Новом Граду?“	4
2.4. „Приоритетне области којим општина Нови Град треба да се бави у наредном периоду“	4
2.5. „Приједлози и иницијативе за унапријеђење пословног окружења у општини Нови Град“	5
3. Задовољство услугама локалне самоуправе	5
3.1. „Да ли Вас је икада, из било ког разлога, контактирала Општинска управа током последње три године?“	6
3.2. „Да ли сте упознати са услугама које општина Нови Град нуди пословном сектору и на који се начин информисете о услугама општине Нови Град?“	7
3.3. „На који начин сте до сада комуницирали са Општинском управом?“	7
3.4. „Које врсте информација и/или услуга бисте жељели да добијате од Општинске управе?“	8
3.5. „Да ли користите интернет страницу Општине?“	8
3.6. „За које активности су Вам потребни подстицаји локалне управе и виших нивоа власти“	9
3.7. „Да ли сте се сусрели са административним препрекама на локалном нивоу? Уколико јесте, са којим?“	9
4. Доступност и квалитет комуналних услуга	10
4.1. „Како бисте се изјаснили о цијенама и квалитету комуналних услуга и инфраструктуре у општини Нови Град?“	10
5. Ставови привредних субјеката о потребној радној снази	12
5.1. „Структура запослених по стручној спреми“	12
5.2. „Да ли сте мијењали број запослених у посљедње три године?“	12
5.3. „Да ли планирате запослење нових радника у наредној години?	12
5.4. „Који профили радне снаге су Вам потребни у наредном периоду и да ли сматрате да на територији општине Нови Град постоји квалификована радна снага која би задовољила ваше потребе?“	13
5.5. „Да ли сматрате да је образовни систем усклађен са потребама тржишта радне снаге?“	14
5.6. „На који начин би Вам општина Нови Град могла помоћи приликом запошљавања нових радника и проширења производних капацитета?“	14
5.7. „Иницијативе и приједлози у сврху рјешавања проблема обезбјеђивања потребне радне снаге“	15
6. Закључак	15

1. Увод

Током октобра и новембра 2022. године, Одсјек за управљање развојем у сарадњи са Одјељењем за привреду и пољопривреду је провело анкету о истраживању привредног сектора који послују на подручју општине Нови Град. Циљ истраживања је да се дође до сета квантитативних и квалитативних информација које обухватају ставове привредника и предузетника о условима пословања на локалном и републичком нивоу, задовољство услугама локалне самоуправе, доступност и квалитет комуналних услуга и потребе за радном снагом. На основу добијених резултата, општинска управа ће настојати унаприједити и побољшати сет услуга за које се утврди да су неадекватне или неповољно оцијенене од стране корисника тих услуга.

1.1. Сврха истраживања

Сврха анкете је била да се обезбиједи корисне и поуздане информације за локални економски развој, које се односе на ставове оних који инвестирају, отварају радна мјеста и запошљавају у општини Нови Град. Такође, сврха истраживања је да се установи ниво задовољства приватног сектора услугама општинске управе и остали елементи важни за пословно окружење. Највећи нагласак је управо на посвећивању пажње инвеститорима који већ послују на подручју општине Нови Град, као и у привлачењу нових инвеститора што би у коначници резултирало повећањем запошљавања локалног становништва.

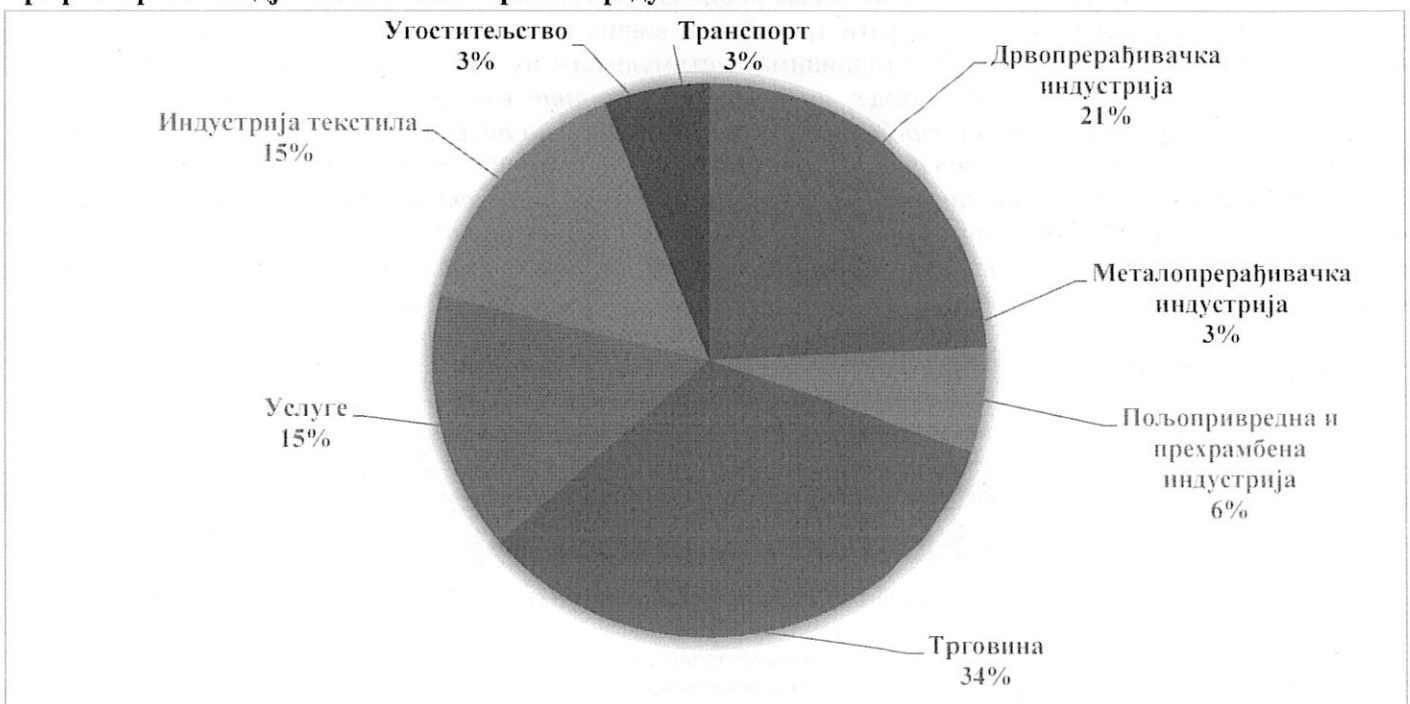
1.2. Методологија

У сврху овог истраживања припремљена је анкета коју су саставили представници Одсјека за управљање развојем. Анкета је дистрибуирана на два начина: електронским путем и приликом теренске посјете. Анкетом је обухваћено укупно 33 привредна субјеката. Добијени одговори су довољно релевантни за општи утисак о ставовима предузећа и предузетника о пословној клими на подручју општине Нови Град. Подаци из истраживања су представљени бројчано, процентуално и графички, у зависности од сложености питања, односно одговора испитаника.

1.3. Профил анкетираних привредних субјеката

Укупно је анкетирано 33 фирме, а структуру анкетираних фирми чине: предузетници 6 (18,1%), микро-предузећа 10 (30,3%), мала предузећа 12 (36,4%), предузећа средње величине 4 (12,2%) и велика предузећа 1 (3%). Највише анкетираних предузећа бави се трговином (11 или 33,3%). Заступљене су и остале дјелатности у мањим процентима и представљене су на графикану бр.1.

Граф.1. Претежна дјелатност анкетираних предузећа

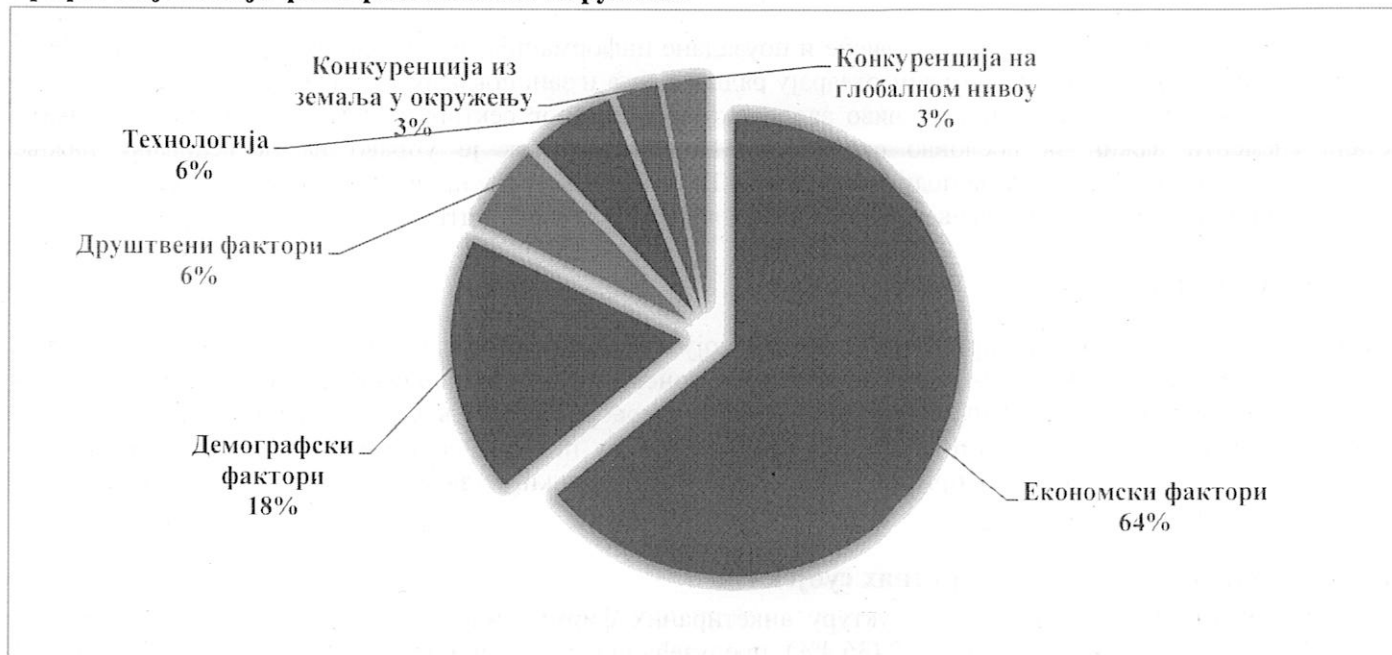

2. Услови пословања на локалном нивоу

2.1. „Који су по Вама најважнији фактори пословног окружења?“

Када говоримо о најважнијим факторима пословног окружења, највећи број испитаника, њих 21 или 64%, наводи да су то **економски фактори** (стопе незапослености и запослености, цијене рада, инфлација, каматне стопе, ниво пореза и доприноса итд.), затим слиједе **демографски фактори пословног окружења**- 6 или 18% (полна и етничка структура становништва, понуда радне снаге, миграције), **друштвени фактори** -2 или 6% (стил живота, ставови, етика, менталитет), **технологија**- 2 или 6% (технолошка и организациона структура, ниво техничке опремељености), **конкуренција из земаља у окружењу**- 1 или 3%, те **конкуренција на глобалном нивоу** 1 или 3%.

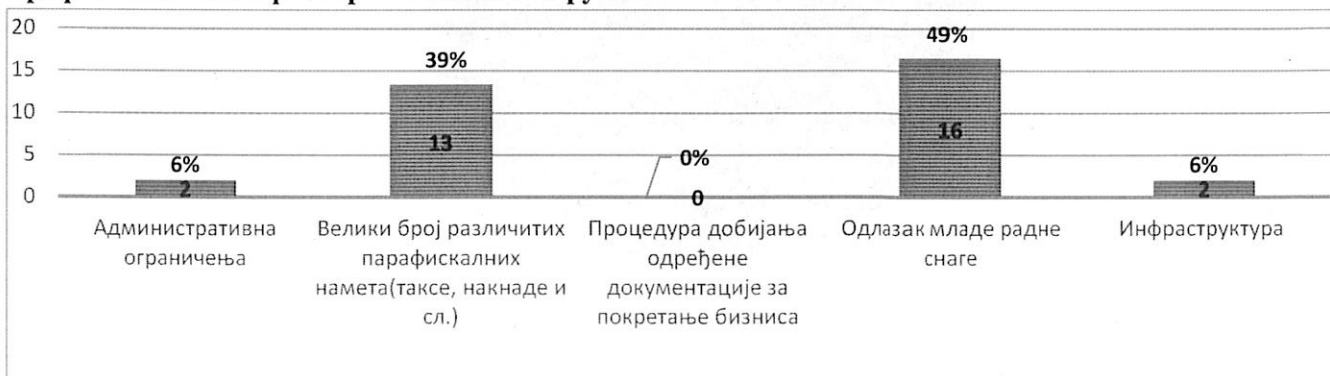
Граф.2. Најважнији фактори пословног окружења

2.2. „Које су по Вашем мишљењу негативне околности за пословање у Новом Граду?“

Као главни проблем који негативно утиче на пословање привредних субјеката на подручју општине Нови Град, испитаници сматрају да је то **одлазак младе радне снаге**. Наводе да свакодневни одлазак радне снаге у земље ЕУ послодавци покушавају успорити тражећи од виших нивоа власти смањење доприноса на плате како би тај новац могли преусмјерити радницима и стимулисати их да остану у Републици Српској. Као негативне околности неки од њих наводе: **на подручју Општине има превише произвођача пчеларске опреме, те да у наредном периоду треба више водити рачуна око одобрења за издавање рјешења, слаба или никаква промоција привредника који раде на територији општине, глобализација свјетске економије и утапање наше привреде у те токове, не доноси нам самоодрживост која је основ даљег развоја и у економском, демографском, социјалном, културном и технолошком смислу, велико раселавање становништва, слаба развијеност привреде, ниске плате, слаба куповна моћ, неразвијена инфраструктура и сл.**

Граф.3. Негативни фактори пословног окружења

2.3. „Које су по Вашем мишљењу позитивне околности за пословање у Новом Граду?“

Када говоримо о позитивним околностима које утичу на пословање привредних субјеката, од укупно 33 испитаника њих 31 је дало одговор. Највећи број испитаника, њих 18 или 55%, сматра да је то **географски положај**, односно **близина граничног прелаза** са Републиком Хрватском и ЕУ. Одмах иза тога, 7 испитаника или 21% као позитивну околност наводе **пословну климу**, 5 или 15% сматра да је то **окружење или пословни амбијент**, док само 1 или 3% сматра да **присутност великог броја фирми** позитивно утиче на пословање у Новом Граду. Из овога се може закључити да већина привредника која послују на подручју Општине као главну позитивну околност сматра близину ЕУ, односно саобраћајну повезаност са тржиштима и партнерима. Такође, привредници као неке од позитивних околности за пословање на подручју Општине наводе: **шумска богатства, ријеку Уну, те прилив новчаних средстава из иностранства, као и природни потенцијал који посједујемо (чист ваздух, здрава вода, земљиште за производњу хране, репроматеријал(шуме и рудници))**.

Поједини испитаници иако наводе да је позитивна околност географски положај и близина ЕУ, сматрају да, уколико се не отвори гранични прелаз за теретни саобраћај на ријеци Уни, ни географски положај неће бити позитивна околност.

Граф.4. Позитивни фактори пословног окружења

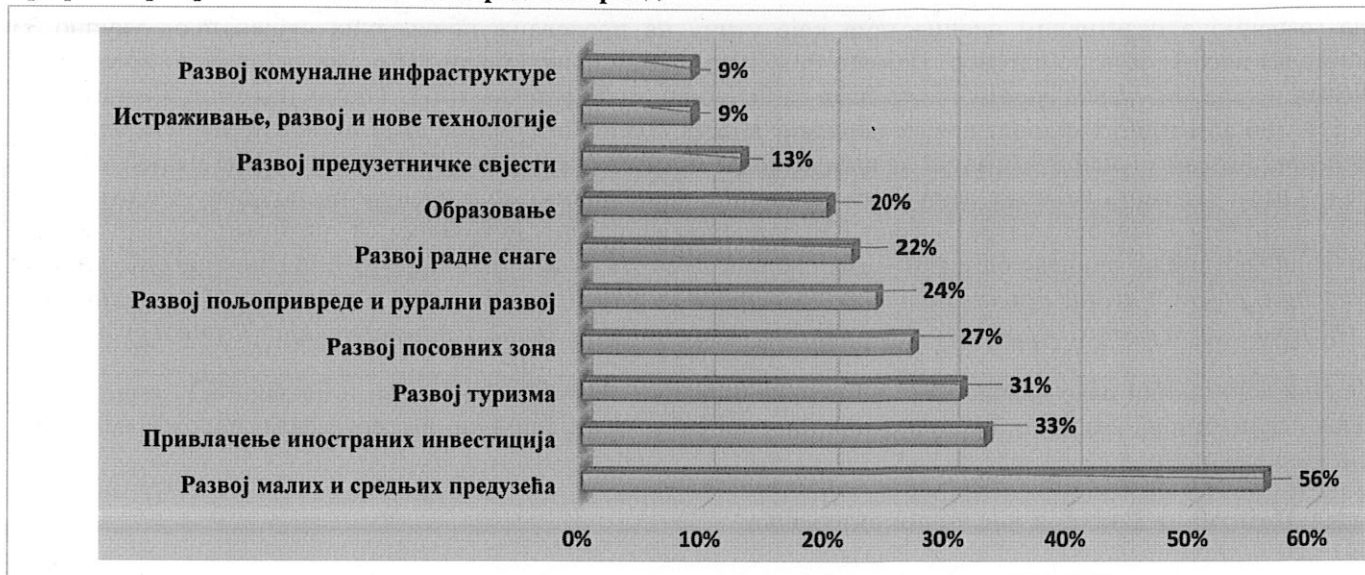
2.4. “Приоритетне области којим општина Нови Град треба да се бави у наредном периоду“

Посматрајући приоритетне области којим општина Нови Град треба да се бави у наредном периоду, анкетирани привредни субјекти исказали су **потребу пружања подршке за развој малих и средњих предузећа** (45%), **развоју пољопривреде и руралном развоју** (24%) **привлачење иностраних инвестиција** (21%) **развоју пословних зона, развоју туризма, развоју радне снаге и образовању** који дијеле исто мјесто(6%). Заступљене су и остале приоритетне области у мањим процентима, које су представљене графички и табеларно.

Табела 1. Приоритетне области за наредни период

Приоритетне области	Број	% учешће
Развој малих и средњих предузећа	15	45%
Развој пољопривреде и рурални развој	8	24%
Привлачење иностраних инвестиција	7	21%
Развој пословних зона	6	18%
Развој туризма	6	18%
Развој радне снаге	6	18%
Образовање	6	18%
Развој комуналне инфраструктуре	6	18%
Истраживање, развој и нове технологије	3	9%
Развој предузетничке свијести	3	9%

Граф. 5. Приоритетне области за наредни период

2.5. „Приједлози и иницијативе за унапријеђење пословног окружења у општини Нови Град“

Значајан број привредних субјеката који послују на подручју општине Нови Град навели су приједлоге и иницијативе за унапријеђење пословног окружења. Наведени приједлози су преузети у изворном облику предлагача и углавном су наведени сви приједлози.

- Побољшање сеоске инфраструктуре (асфалтирање, мостови, одржавање постојеће инфраструктуре)
- Улагање у јавни превоз, који у сеоским заједницама скоро и да не постоји,
- Улагање директног новца у субвенционисање, у пољопривреду и рурално подручје кроз подстицаје преосталих пољопривредних произвођача и пословних субјеката.,
- Растеређење фискалних и парафискалних намета,
- Отворити гранични прелаз у Новом Граду за теретни саобраћај и по цијену да се узводно или низводно од Новог Града изгради нови мост који би обезбиједио доста бољи рад и напредак цијелој општини.
- Отварање граничног прелаза за теретни саобраћај и изградња безцаринске зоне,
- Очекујемо приједлоге и конкретне радње са Ваше стране,
- Што већи развој малих и средњих предузећа,
- Образовање прилагодити потребама привреде, код пољопривреде везати сировину за готов производ, те настојати повећати израду властитих производа,
- Изградња адекватне инфраструктуре за постојеће и будуће пословне зоне,
- Субвенције за пољопривредне произвођаче, привреднике и омладину која ради на подручју Општине,
- Успоставити механизме за унапређење радне снаге у електро сектору, као и сарадњу јавног и приватног сектора,
- Презентација административних препрека које коче значајнији прилив страних улагања, те начин рјешавања истих,
- Привлачење иностраних инвестиција и отварање фабрика
- Укидање споразума ЈЗЗЗРС и ЗЗЗ Словеније,
- Развој производне дјелатности,
- Довести ауто- пут до Новог Града, побољшати интернет услуге, побољшати комплетну путну инфраструктуру,
- Повећање плата радника у реалном сектору,
- Формирање развојног буџета, а не социјалног,
- Доношење реалније развојне стратегије,
- Рад, рад и само рад,
- Веће субвенције за предузетнике почетнике.

3. Задовољство услугама локалне самоуправе

3.1. „ Да ли Вас је икада, из било ког разлога, контактирала Општинска управа током посљедње три године?“

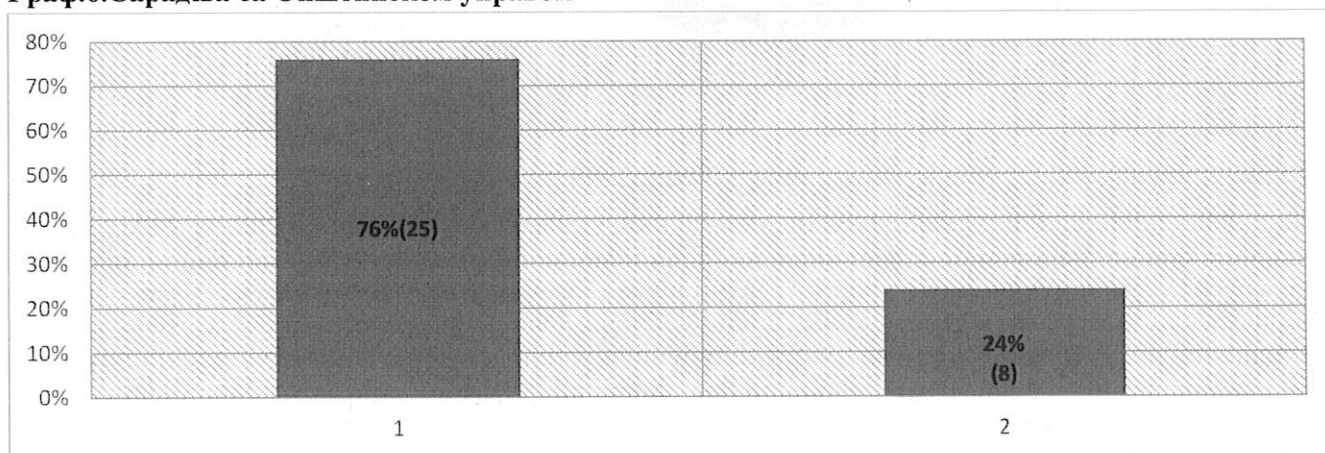
На питање, да ли Вас је у посљедње три године контактирала општинаска управа, од укупног броја анкетираних предузећа (33) дати су сљедећи одговори:

- ДА је одговорило 25 или 76%,
- НЕ је одговорило 8 или 24%.

Предузећа чији је одговор био ДА, навела су сљедеће врсте сарадње, а наведени приједлози су преузети у изворном облику предлагача и углавном су наведени сви приједлози.

- Најчешће из Одјељења за привреду и пољопривреду, везано за доступне програме и пројекте из области пољопривреде.
- Консултације везано за Правилник о подстицајима.
- Због пословне сарадње и обавјештења о пољопривредним дешавањима.
- Због нових намета.
- Заједничка сарања и текуће потребе
- У вези административних послова.
- О начину пословања и даљим плановима,
- Редовно нас овајештавају о пројектима за помоћ привредним субјектима,
- У вези одржавања састанака Привредног савјета и ради планова за наредни период,
- Због подстицаја који се добијају са бироа за запошљавање нових радника,
- Због учешће у јавном позиву,
- Пуно су нам помогли код отварања фирме у почетку рада 2018. год и кроз читав период до сада,
- Информације о доступним средствима и пројектима, те пословна сарадња
- Састанци привредника,
- У вези попуњавања упитника,
- Набавка одрђених роба у вријеме Божићних и новогодишњих празника,
- У вези подстицаја за набавку нове машине коју сам добио пријавом на јавни позив, јако похвално,
- Долазак поводом отварања фирме и сл.

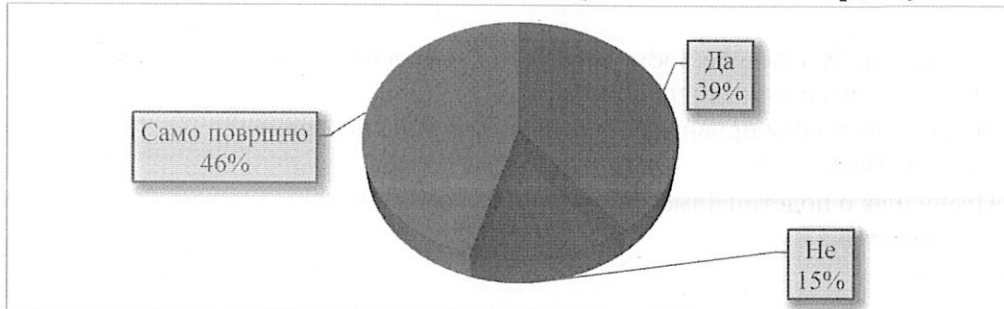
Граф.6.Сарадња са Општинском управом

3.2. „Да ли сте упознати са услугама које општина Нови Град нуди пословном сектору и на који се начин информисете о услугама општине Нови Град?“

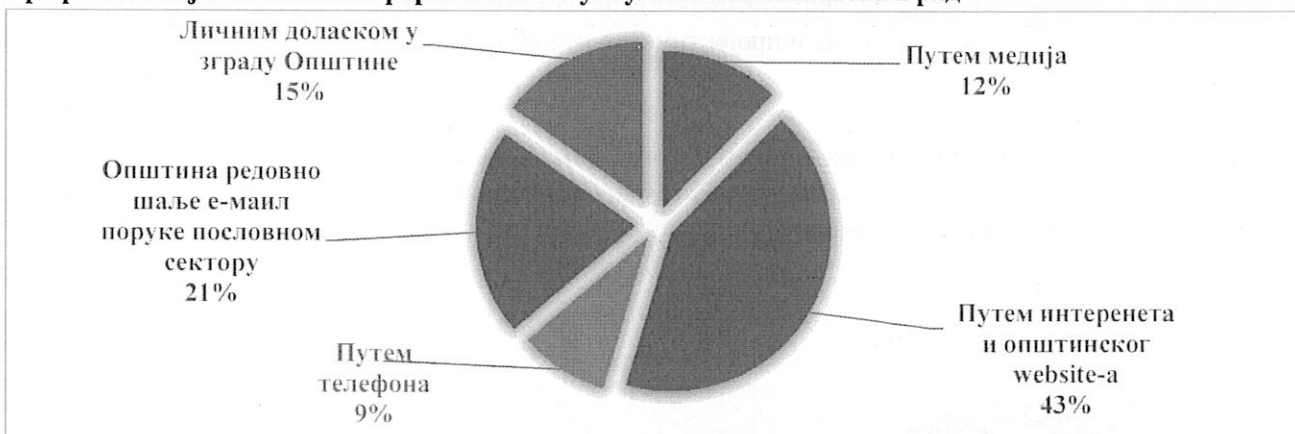
Приликом анкетања 13 или 39% привредних субјеката се изјаснило да је упознато са услугама које општина Нови Град нуди пословном сектору, 5 или 15% наводи да није упознато са услугама Општинске управе, док се 15 или 46% испитаника изјаснило „само површно“.

Граф.7. „Да ли сте упознати са услугама које општина Нови Град нуди пословном сектору?“

Од 33 анкетираних привредних субјеката, њих 14 или 43% је изјавило да се информишу о услугама које пружа Општинска управа пословном сектору путем интернета и општинског website-a, 7 или 21% наводи да Општинска управа редовно шаље e-mail пословном сектору, 5 или 15% личним доласком у зграду Општине, док њих 4 или 12% о услугама се информише путем медија и 3 испитаника или 9% се информишу о услугама путем телефона.

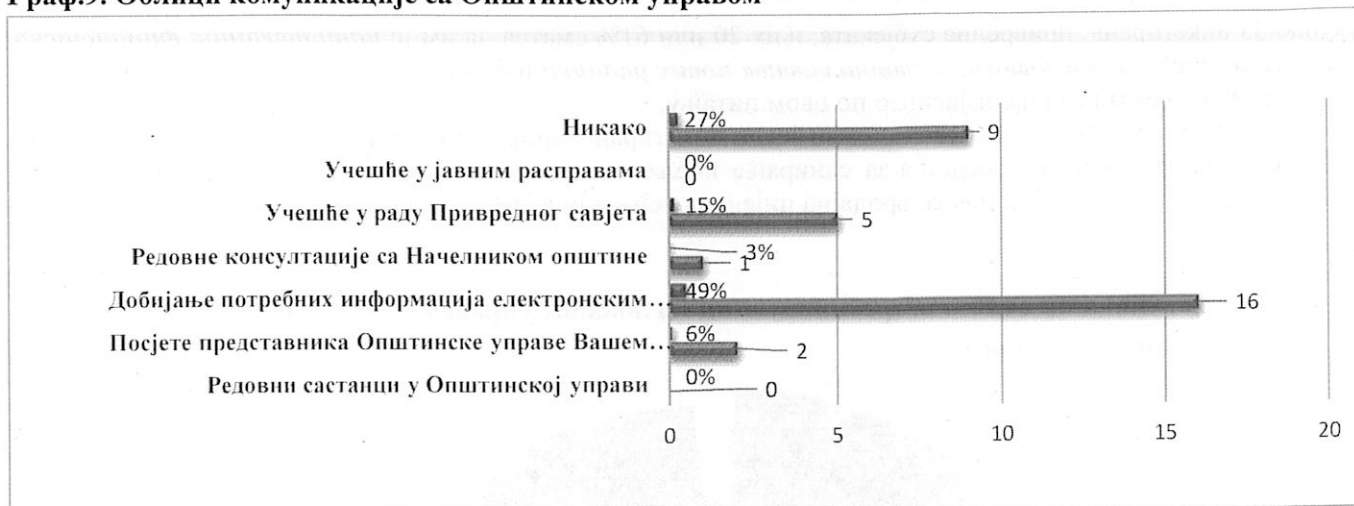
Граф.8. На који начин се информисете о услугама општине Нови Град

3.3. „На који начин сте до сада комуницирали са Општинском управом?“

Од 33 анкетираних привредних субјеката, њих 16 или 49% се изјаснило да добијају потребне информације електронским путем, телефоном и факсом, 9 или 27% испитаника је навело да до сада нису „никако“ комуницирали са Општинском управом, 5 или 15% испитаника учествује у раду Привредног савјета општине Нови Град и Одсјека за управљање развојем, њих 2 или 6% су посјетили представници Општинске управе, док је 1 или 3% испитаника остварило комуникацију путем редовних консултација са Начелником општине. Нико од испитаних привредних субјеката није учествовао у јавним расправама нити учествовао на састанцима у Општинској управи.

Граф.9. Облици комуникације са Општинском управом

3.4. „Које врсте информација и/или услуга бисте жељели да добијате од Општинске управе?“

Анкетирани представници привредних субјеката су навели да за раст и развој њихових привредних активности најкорисније слједеће врсте информација, а наведени приједлози су преузети у изворном облику предлагача и углавном су наведени сви приједлози:

- Информације о инвестиционим пројектима Општине,
- Информације о тржишним и пореским олакшицама за пољопривреднике и пословне субјекте који раде и дјелују на сеоском подручју,
- Информације о расположивим средствима,
- Информације везане за измјене и допуне закона везано за наш сектор,
- Информације о подстицајима за предузетнике почетнике,
- Информације као што су нацрти докумената и одлука за које је заинтересована јавност и грађани(нацрт буџета, просторно-планска документација, субвенције и сл.),
- Организовати једном мјесечно састанак Начелника општине и његовог стручног тима са привредницима,
- Информације о будућим плановима општине и улагањима у привреду и туризам,
- Информације везане за тендере,
- Направити вибер групу општине за сервисне информације у којој би се објављивале обавијести оп јавним позивима, субвенцијама, измјенама закона и сл.

3.5. „Да ли користите интернет страницу Општине?“

На питање, да ли користите интернет страницу Општине анкетирани привредни субјекти су одговорили слједеће:

- Да, често - 4 или 12%,
- Да, понекад- 21 или 64%,
- Не, никада - 8 или 24 %.

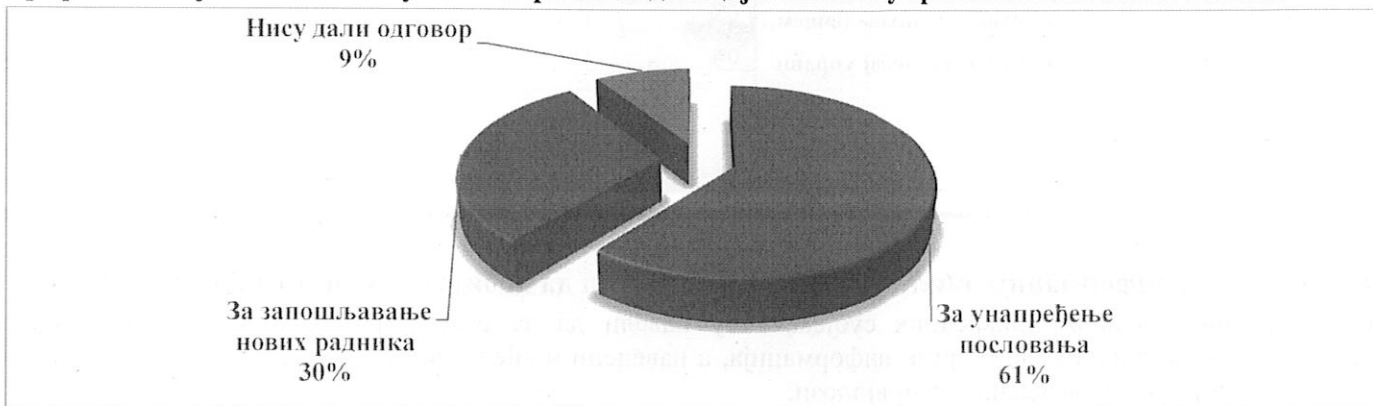
Највећи број испитаника је задовољан информацијама и подацима везаним за пословање, а који се могу наћи на website-у општине Нови Град (<https://www.opstina-novigrad.com/>).и (<http://investnovigrad.com>).

3.6. „За које активности су Вам потребни подстицаји локалне управе и виших нивоа власти“

Од укупно 33 анкетираних привредних субјеката, њих 20 или 61% сматра да им је **најпотребнија финансијска помоћ за унапријеђење пословања**, за **запошљавање нових радника** изјаснило се њих 10 или 30%, док 3 или 9% привредних субјеката се није изјаснило по овом питању.

Када је ријеч о унапријеђењу пословања, само један анкетирани привредни субјекат је одговорио да су му потребна додатна финансијска средства за санирање посљедица промјене цијене на тржишту, јер се цијена репроматеријала повећала 100%, док се продајна цијена повећала за 50%.

Граф.10. За које активности су Вам потребни подстицаји локалне управе и виших нивоа власти?

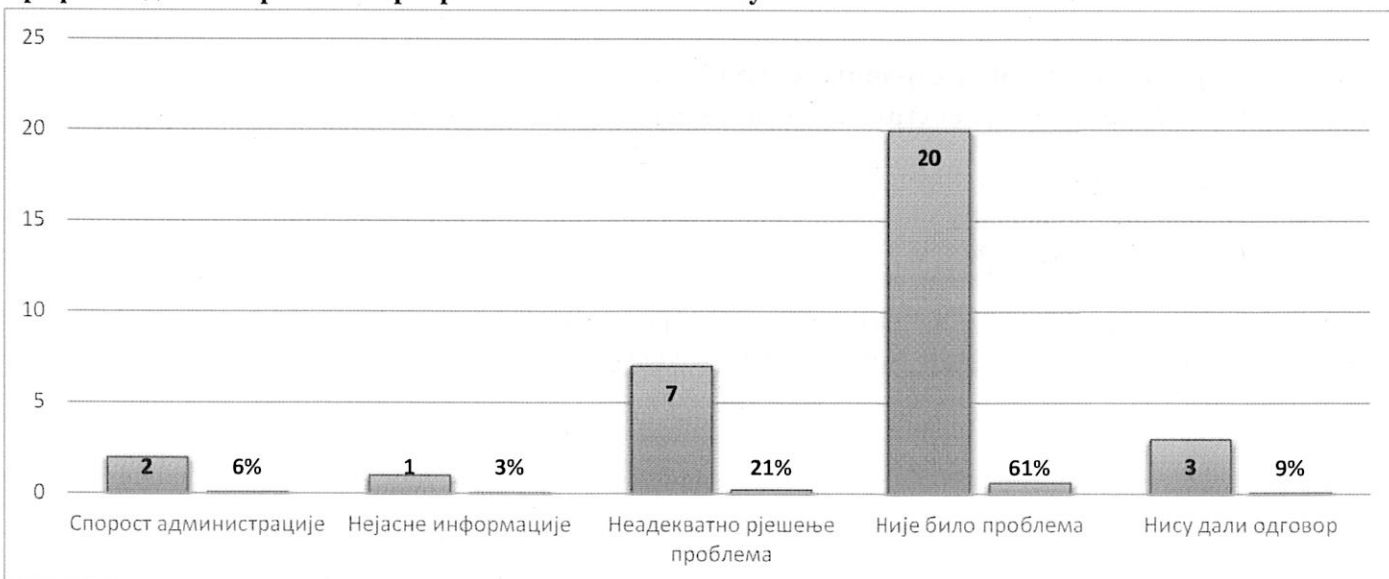

3.7. „Да ли сте се сусрели са административним препрекама на локалном нивоу? Уколико јесте, са којим?“

Када говоримо о административним препрекама на локалном нивоу, од укупно 33 анкетираних привредних субјеката њих 30 је дало одговор на ово питање. 20 или 61% испитаника наводи да „**није било проблема**“ и да се нису сусрели са административним препрекама на локалном нивоу, 7 или 21% привредних субјеката сматра „**неадекватно рјешење проблема**“ као једну од препрека са којом се сусрећу на локалном нивоу, „**спорост администрације**“ сматра њих 2 или 6%, док „**нејасне информације**“ наводи само 1 испитаник или 3%. Из горе наведеног може се закључити да је степен комуникације између Општинске управе и привредних субјеката на задовољавајућем нивоу.

Према мишљењима анкетираних привредника, као највеће проблеме наводе: **превише папирологије, честе нестанци електричне енергије који негативно утичу на пословање, више разумјевања за проблематику, недовољна финансијска помоћ Општине својим пословним субјектима** и сл.

Граф.11. Административне препреке на локалном нивоу

4. Доступност и квалитет комуналних услуга

4.1. „Како бисте се изјаснили о цијенама и квалитету комуналних услуга и инфраструктуре у општини Нови Град?“

У оквиру анкете, испитано је и задовољство субјеката о цијенама и квалитету јавних услуга и то кроз аспекте:

- водоснабдијевања,
- канализације,
- одвоз комуналног отпада,
- испоруку електричне енергије,
- телекомуникационих услуга,
- путну инфраструктуру,
- јавни превоз,
- јавну безбједност,
- рад инспекцијских служби,
- јавну расвјету,
- издавање грађевинских дозвола,
- организовање јавног паркинга.

Резултати испитивања по питању задовољства привредног сектора цијенама комуналних услуга су показала да је **већина испитаника задовољна**, односно наводе да је цијена адекватна. Већина анкетираних привредника је исказало задовољство када су у питању (испука електричне енергије, одвоз комуналног отпада, телекомуникационе услуге и др).

Анкетирани привредни субјекти су навели и одређене разлоге незадовољства по питању цијена комуналних услуга, гдје су навели сљедеће примједбе:

- слабо одржавање канала поред категорисаних путева,
- висока цијена одвоза смећа,
- високе цијене прикључака воде,
- чести нестанци струје у зимском периоду,
- боље одржавање јавних паркинга зими.

Табела 2. Задовољство привредног сектора цијенама комуналних услуга

Услуге	Цијена је превисока	Цијена је адекватна	Цијена је ниска	Број	% Учешће
Водоснабдијевање	8	20	2	30	91%
Канализација	8	15	3	26	79%
Одвоз комуналног отпада	12	19	1	32	97%
Испорука електричне енергије	10	22	1	33	100%
Телекомуникационе услуге	15	16	1	32	97%
Путна инфраструктура	11	16	1	28	85%
Јавни превоз	11	14	1	26	79%
Јавна безбједност	8	16	1	25	76%
Рад инспекцијских служби	7	17	1	25	76%
Јавна расвјета	9	16	1	26	79%
Издавање грађевинских дозвола	9	18	1	28	85%
Организовање јавног паркинга	13	11	1	25	76%

Када је у питању задовољство привредног сектора квалитетом комуналних услуга, већина привредних субјеката наводи да је **задовољна квалитетом комуналних услуга**, те да је квалитет услуга веома значајан са аспекта привреде.

Како би се побољшала доступност и квалитет инфраструктуре и комуналних услуга на подручју општине Нови Град, привредни субјекти истичу следеће:

- Побољшати путну инфраструктуру кроз асфалтирање у руралном подручју,
- Изградња порушених и оштећених мостова (опасних по живот),
- Увођење линија јавног превоза поготово у јутарњим часовима када ђаци и радници немају превоз,
- Обезбиједити већи број паркинг мјеста, јер су аутомобили паркирани на мјестима не предвиђеним за то,
- Проширење водоводне и канализационе мреже,
- Урадити анализу приоритетних ствари и у том правцу дјеловати,
- Изградити инфраструктуру у складу са законским прописима,
- Набавка савременије опреме и стројева којим ће се побољшати квалитет испоруке комуналних услуга,
- Редовно чишћење јавних површина,
- Улагањем и заједничком сарадњом.

Табела 3. Задовољство привредног сектора квалитетом комуналних услуга

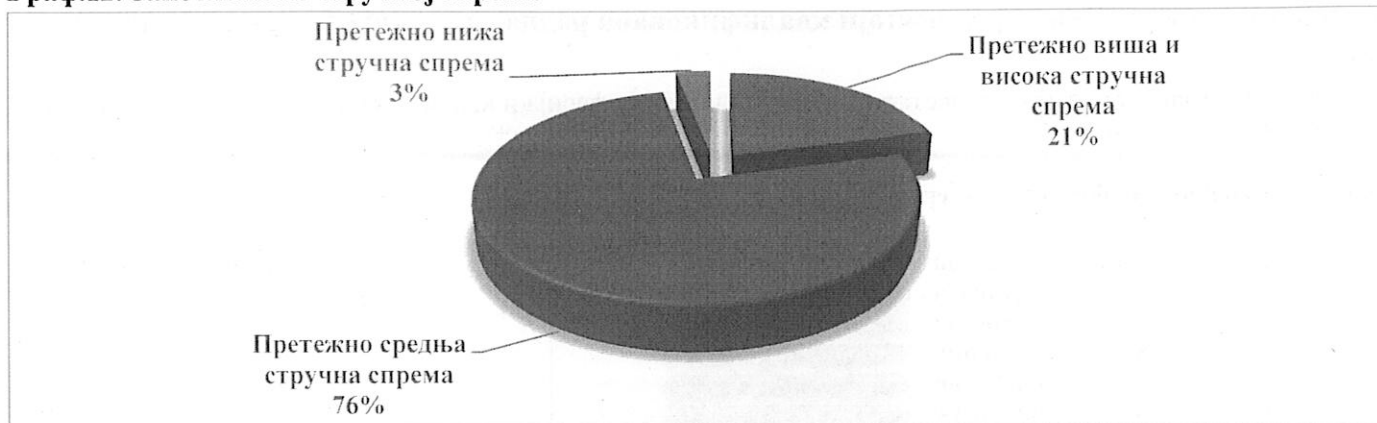
Услуге	нимало нисам задовољан	нисам задовољан	донекле сам задовољан	задовољан сам	веома сам задовољан	Број	%Учешће
Водоснабјевање	1	0	6	19	4	30	91%
Канализација	2	0	5	16	4	27	82%
Одвоз комуналног отпада	0	0	5	20	5	30	91%
Испорука електричне енергије	3	1	6	18	4	29	88%
Телекомуникационе услуге	3	2	8	17	2	32	97%
Путна инфраструктура	4	0	8	15	4	31	98%
Јавни превоз	5	2	3	14	2	26	91%
Јавна безбједност	0	1	8	17	4	30	91%
Рад инспекцијских служби	0	0	10	18	4	32	97%
Јавна расвјета	2	1	5	17	4	29	88%
Издавање грађевинских дозвола	0	1	7	15	5	28	85%
Организовање јавног превоза	2	0	8	15	3	28	85%

5. Ставови привредних субјеката о потребној радној снази

5.1. „Структура запослених по стручној спреми“

На питање, да наведу структуру запослених по стручној спреми у предузећу, највећи број привредних субјеката је одговорио да запошљавају *претежно средњу стручну спрему* (25 или 76%), 7 или 21% наводе да њихово предузеће запошљава *претежно вишу и високу стручну спрему*, док 1 предузеће или 3% запошљава *нижу стручну спрему*.

Граф.12. Запослени по стручној спреми

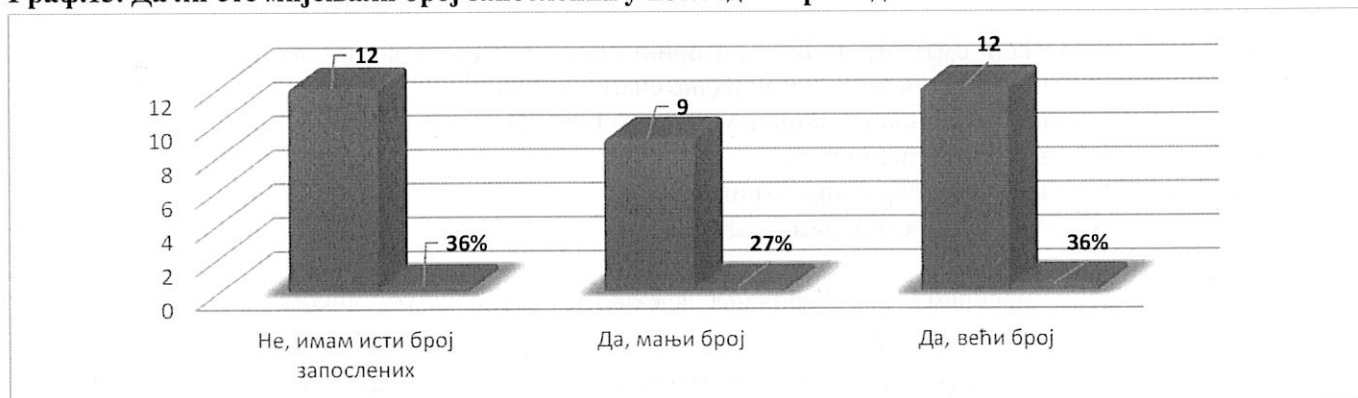

5.2. „Да ли сте мијењали број запослених у посљедње три године?“

На анкетно питање „Да ли сте мијењали број запослених у посљедње три године“, привредници одговарају:

- Не, имам исти број запослених је одговорило 12 или 36%,
- Да, мањи број је одговорило 9 или 27%,
- Да, већи број је одговорило 12 или 36 %.

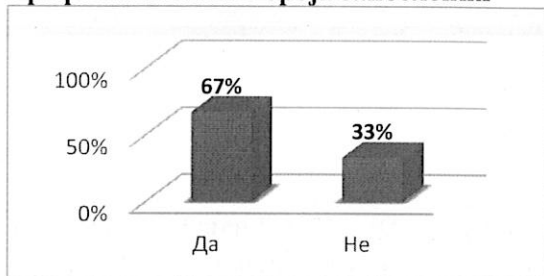
Граф.13. Да ли сте мијењали број запослених у посљедње три године?

5.3. „Да ли планирате запослење нових радника у наредној години?“

Када је у питању запослење нових радника у наредној години, на ово питање, позитиван одговор је дало 22(67%) привредника, док је 11(33%) дало негативан одговор. Привредни субјекти наводе како су се у току 2022. године и током читавог периода COVID-19 сусретали са бројним потешкоћама и изазовима, те сматрају да ће период који је испред њих бити обиљежен позитивним трендовима. У 2023. години акценат треба ставити на запошљавање нових радника, као и на већу сарадњу Општинске управе и виших нивоа власти ради добијања подстицаја у сврху запошљавања.

Граф.14.Повећање броја запослених

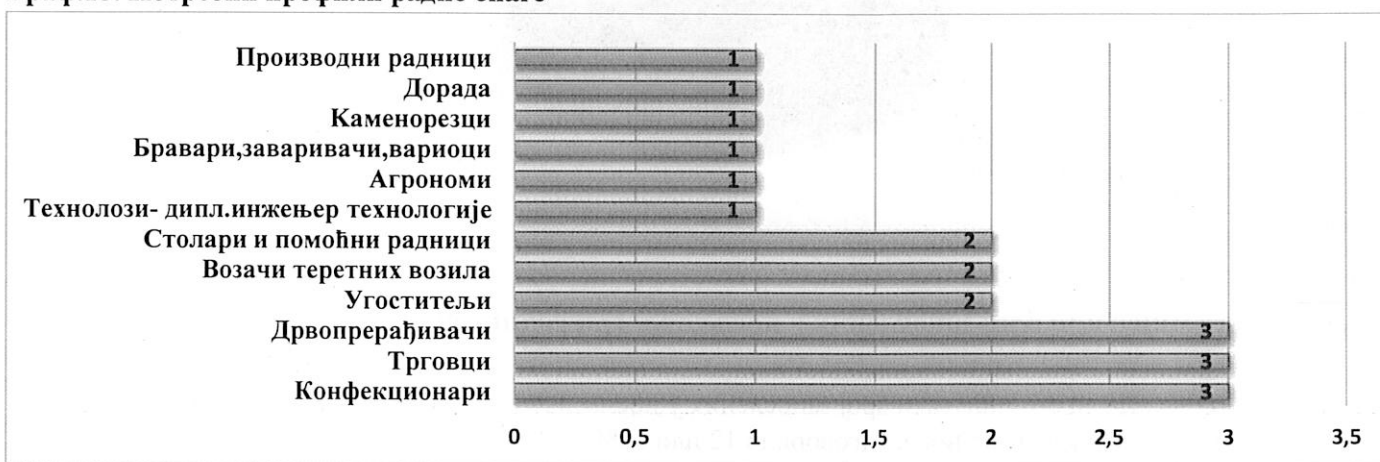
Предузећа која планирају ново запошљавање сматрају да су програми које релизује Завод одскачна даска за даљи развој и ширење предузећа и њихових капацитета.

Предузећа која не планирају ново запошљавање наводе: недостатак одговарајуће радне снаге на тржишу, незаинтересованост младих за рад, непостојање установа за преквалификацију радника, радна снага у позним годинама, а као највећи проблем који утиче на губитак радне снаге је неадекватан наставни план и програм у образовању.

5.4. „Који профили радне снаге су Вам потребни у наредном периоду и да ли сматрате да на територији општине Нови Град постоји квалификована радна снага која би задовољила ваше потребе?“

Предузећа која имају проблем са недостатком специфичних професија и квалификација које су битне за развој предузећа, исказали су потребу за адекватним профилима радника. (Графикон 15.)

Граф.15. Потребни профили радне снаге

Од укупно 33 анкетираних привредних субјеката, њих 16 или 49% сматра да на територији општине Нови Град постоји квалификована радна снага, док њих 17 или 51% сматра да на територији општине Нови Град не постоји квалификована радна снага која би задовољила њихове потребе.

Према мишљењу испитаника који сматрају да на територији општине Нови Град не постоји квалификована радна снага наводе факторе који утичу на недостатак радне снаге као што су:

- одлазак радноспособног становништва који је у сталном порасту,
- неусклађеност образовања и тржишта рада,
- високи трошкови рада и смањен број приватних фирми,
- недостатак одговарајућих програма образовања и обука.

Као потенцијална рјешења проблема обезбјеђивања адекватне радне снаге анкетирани представници привредних субјеката су навели потребу за:

- активним привлачењем инвестиција и већом промоцијом промовисати капацитете наше Општине,
- финансијска помоћ за start-up и микро предузећа из свих сектора,
- повећање минималне плате запослених како би се задржала постојећа радна снага,
- ускладити образовни систем и у средњој школи опремити кабинете за практичну наставу,
- иницирати враћање струковних занимања у средњошколско образовање,
- увести што више практичне наставе у постојеће средње стручне школе,
- стипендирање ученика и стимулација на уписивање тражених занимања,
- подстицаји за запошљавање и преквалификацију радника.

5.5. „Да ли сматрате да је образовни систем усклађен са потребама тржишта радне снаге?“

На питање, да ли сматрате да је образовни систем усклађен са потребама тржишта радне снаге, њих 21 или 47% сматра да је образовни систем „*дјелимично*“ *усклађен са потребама* тржишта радне снаге, док 22 или 49% привредна субјекта сматра да *није усклађен са потребама* тржишта рада, те 2 или 4% наводи да је *образовни систем усклађен са потребама* тржишта радне снаге.

Граф.16. Мишљење привредника о усклађености образовног система са потребама тржишта

Како би се ускладио систем образовања са потребама тржишта радне снаге потребно је увести нове образовне профиле у средње школе у општини Нови Град и то у складу са потребама привредних субјеката. Већина привредних субјеката сматра да треба увести:

- Текстилни смјер-конфекционар,
- Дрвопрерађивачки смјер,
- Бравари,
- Заваривачи.

5.6. „На који начин би Вам општина Нови Град могла помоћи приликом запошљавања нових радника и проширења производних капацитета?“

Укупно 12 или 36% привредних субјеката наводи да су им *потребене субвенције за запошљавање* радника како би проширили асортиман, те увели нове производе и услуге у производњу. Њих 9 или 27% истиче да су им потребене *субвенције за набавку нових машине*, јер планирају изградњу новог производног простора и реновирање постојећег. 5 или 15% привредних субјеката је исказало потребу за субвенцијама за *за преквалификацију и доквалификацију* радне снаге(обуке и сл.), њих 4 или 12% исказало је потребу за *субвенцијама за проширење производње и унапређење технолошког процеса* како би у производни процес могли увести нове и модерније технологије, док њих 3 или 9% нису дали одговор на наведено питање.

Граф.17. Врсте помоћи које предузеће очекује од Општине

5.7. „Иницијативе и приједлози у сврху рјешавања проблема обезбјеђивања потребне радне снаге“

Како би се отклонили проблеми у сврху рјешавања проблема обезбјеђивања потребне радне снаге, анкетирани привредни субјекти наводе

- Смањење пореских обавеза на плату радника у реалном сектору,
- У средње школе увести занимање столар (дрвопрерађивач),
- Наша фирма ученике трећих разреда прима на праксу и обезбјеђује запослење после завршене школе,
- Дјецу школовати у том правцу да завршавају неки занат,
- Обезбједити јефтину сировину и довољну количину исте,
- Повећање минималне плате радника,
- Већа промоција фирми које се баве производњом,
- Смањити запошљавање у административним органима општине и усмјерити радну снагу у реални сектор,
- Континуирано стимулисање младе радне снаге да остаје на подручју општине путем субвенција, адекватног образовања, културних и спортских садржаја
- Новчани подстицаји за запошљавање.

Наведени приједлози су преузети у изворном облику предлагача и углавном су наведени сви приједлози.

6. Закључак

Спроведено истраживање имало је за циљ да установи ниво задовољства привредног сектора радом Општинске управе, задовољство доступношћу и цијенама комуналних услуга, те одређене потребе привредног сектора за радном снагом и мјерама подршке. Привредни субјекти су кроз анкету изнијели своје приједлоге и иницијативе како би се унаприједило пословање на подручју општине Нови Град.

На основу анализе података добијених анкетањем 33 привредна субјекта која послују на подручју општине Нови Град, анкетирани субјекти истичу, да за побољшање пословног амбијента на локалном нивоу треба:

- Побољшати комуникацију између администрације и привредних субјеката,
- Јавни и приватни сектор треба да заједнички раде на стварању повољног пословног окружења,
- Чешће размјене информација између јавног и приватног сектора ради унапријеђења пословног окружења,
- Активније привлачити стране инвеститоре ради задржавања младе радне снаге,
- Смањити таксе и накнаде, те остале пореске намете,
- Већа укљученост Општине у усклађивању школовања кадрова са потребама локалног тржишта,
- Омогућити бесплатну преквалификацију и доквалификацију постојећих кадрова,
- Предузети активније мјере на сузбијању сиве економије,
- Улагати и обезбједити подстицаје за развој малих и средњих предузећа,
- Развијати сектор туризма и пољопривреде.

Када је ријеч о **условима пословања на локалном нивоу**, анкетирани привредници као најважнији фактор пословног окружења наводе економске факторе у које се убрајају стопа запослености, цијена рада, инфлација, ниво пореза и доприноса, а као негативне факторе истичу одлазак младе радне снаге и велики број различитих парафискалних намета (таксе, накнаде и сл.). Више од половине анкетираних привредника сматра да је географски положај позитивна околност за пословање у Новом Граду, те наводе приоритетне области којим би се општина Нови Град требала бавити у наредном периоду а то су: развој малих и средњих предузећа, развој пољопривреде и рурални развој, привлачење иностраних инвестиција. Највећи број привредних субјеката је предложио активности за унапријеђење пословног окружења, као што су: побољшање сеоске инфраструктуре, улагање у јавни превоз, растерећење фискалних и парафискалних намета, повећање плата радника, веће субвенције за предузетнике почетнике и сл.

Што се тиче **услуга локалне самоуправе** које општина Нови Град пружа привредном сектору, видљиво је да су привредници „*само површно*“ упознати са услугама, те да у будућем периоду треба јачати сарадњу Општинске управе и локалних привредника. Такође, из анализе је видљиво да се привредници о услугама које општина Нови Град нуди привредном сектору информишу путем e-mailа и општинског website-а, те Општинска управа редовно шаље e-mail поруке пословном сектору. Када су у питању облици комуникације са Општинском управом, највише привредника је остварило комуникацију путем добијања потребних информација електронским путем и телефоном, док одређен број привредника наводи да није „никако“ остварило комуникацију са општинском управом. Из наведеног произилази, да је потребно утврдити разлоге за недостатак комуникације. Анкетирани привредници наводе да им је највише потребна подршка локалне самоуправе и виших нивоа власти за подстицаје за унапријеђење пословања како би набавили машине и унаприједили процес производње.

Цијену комуналних услуга привредници сматрају адекватном, односно прихватљивом. Привредници су исказали незадовољство када је у питању цијена одвоза комуналног отпада, телекомуникационе услуге, путна инфраструктура. **Квалитет комуналних услуга** је оцијењен оцјеном 4 (задовољан сам), међутим из анализе је видљиво да постоји могућност за побољшање квалитета. Према мишљењу анкетираних привредника најзадовољнији су јавним превозом, путном инфраструктуром, телекомуникационим услугама. Како би се побољшала доступност и квалитет инфраструктуре и комуналних услуга потребно је побољшати инфраструктуру, побољшати телекомуникационе услуге и сл.

Највећи број привредних субјеката запошљава претежно средњу стручну спрему и наводе да су мијењала број радника у последње три године, те више од половине привредних субјеката нису исказала потребу за запошљавањем нових радника, јер због тренутне ситуације проузроковане повећањем цијена нису у могућности да запосле нове раднике како финансијски тако и због великих намета. Према процјенама испитаних привредника најтраженија занимања су: конфекционари, дрвопрерађивачи и трговци. Недостатак квалификоване радне снаге, односно несклад између потреба привреде и кадрова који завршавају школе би ријешили усклађивањем образовног система са потребама тржишта рада.

Анализа резултата анкете ће бити представљена члановима Привредног савјета општине Нови Град као тачка дневног реда, на сједници која ће бити одржана почетком 2023. године.

Анализом истраживања о ставовима привредног сектора о условима пословања, задовољству услугама локалне самоуправе, доступности и квалитету комуналних услуга и потреба за радном снагом, могу се навести сљедеће мјере које је неопходно да Општинска управа Општине Нови Град реализује у циљу унапријеђења пословног амбијента општине:

Пословање на локалном нивоу:

- Додјела субвенција и подстицаја пољопривредним произвођачима и улагања у рурални развој,
- Подршка оснивању нових предузећа путем подстицаја,
- Повећање средстава у Буџету општине за подстицаје у пољопривреди и привреди,
- Фискално и парафискално растерећење привреде,
- Наставити активности код прекатегоризације граничног прелаза на ријечи Уни.

Задовољство услугама локалне самоуправе

- Наставити јачање сарадње Општинске управе и локалних привредника,
- Побољшати прилике за младе, те улагати у побољшање квалитета здравствене установе, школа и вртића,
- Потребно је константно унапређивати квалитет услуга које пружа јединица локалне самоуправе,
- Унаприједити посточеће и увести нове дигиталне услуге општинске управе,
- Иницирати састанке општинске управе са привредницима који су се током анкетирања изјаснили да нису оставрили никакав контакт са општинском управом.

Квалитет комуналних услуга

- Побољшати доступност и квалитет руралне инфраструктуре (асфалтирање, мостови, одржавање постојеће инфраструктуре),
- Смањити број дивљих депонија кроз појачане мјере контроле, као и казне за несавјесне грађане,
- Радити на побољшању инфраструктуре у Индустријској зони (канализација, испорука електричне енергије, путеви),
- Редовност у одржавању локалних путева, како у љетном периоду тако и у зимском,
- Брже и ефикасније отклањање пријављених кварова, уз најаву периода нестанка електричне енергије како би се омогућио несметан рад производње,
- Унапређење јавног превоза.

Радна снага

- Обезбиједити субвенције за запошљавање, самозапошљавање и подршку пројектима из области пољопривреде и пивреде,
- Стварање повољног пословног амбијента за домаће и стране инвеститоре како би запослили младу радну снагу са подручја Општине,
- Осмислити механизме за усклађивање образовног система са потребама тржишта рада,
- Унапређење радне снаге кроз формално и неформално образовање,
- Успоставити механизме за унапређење радне снаге у електро сектору,
- Кроз Регионални савјет за образовање и запошљавање регије Приједор успоставити бољу међусобну повезаност између школа, пословне и локалне заједнице, усаглашавање образовних политика на свим нивоима и координацију између свих актера,
- Унаприједити практичну наставу опремањем школских кабинета практичне наставе у средњим школама.

Припремио:

Одсјек за управљање развојем

НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

Мирослав Дрљача, дипл.инж.шум